

Snacka om brott – en podd från Brå

Hot mot förtroendevalda (23 maj 2018)

Medverkande: Anna Frenzel, utredare på Brå, Anna-Karin Jonsson, biträdande säkerhetschef på Riksdagen och Kjell-Åke Eriksson, f d projektledare på Sveriges Kommuner och Landsting.

Programledare: Johannes Rosenberg

[Ljudklipp]: *Röst 1: Jag ska se till att din politiska karriär blir jävligt kort.*
Röst 2: Nu ser du till att det här beslutet blir rätt, annars jävlar.
Röst 3: Jag vet var du bor.
Röst 4: Jävla miljöbov.

JOHANNES: Vem vill bli politiker idag? Ja, med tanke på de hot och trakasserier många förtroendevalda möter finns det en stor risk att allt färre vill arbeta inom politiken, och även en risk att förtroendevalda börjar tveka om att våga fatta beslut som kan förarga vissa medborgare. I slutändan är det därför en demokratifråga, att stävja hot och hat mot förtroendevalda. Det här är *Snacka om brott*, en podd från Brå, Brottsförebyggande rådet.

I ett öppet samhälle är det högt i tak och våra förtroendevalda är i allmänhet ganska tillgängliga för båda media och allmänhet, men det har också en baksida – att de riskerar att bli utsatta för hot och hat. Brås rapport *Politikernas trygghetsundersökning* från 2017 kartlägger hur utsattheten ser ut för fullmaktsledamöter i riksdag, kommuner, landsting och regioner. Ungefär 14 000 ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigförsamlingar har tillfrågats om de har varit utsatta för trakasserier, hot och våld under 2016. Av dessa svarade drygt 8000. Så, hur vanligt är det att förtroendevalda utsätts? Anna Frenzel är utredare på Brå, och författare till rapporten.

ANNA: Siffrorna i undersökningen visar att ungefär var fjärde förtroendevald uppger att de har utsatts antingen för hot,

trakasserier eller våld under 2016 och när vi jämför över tid ser vi att det här är en ökning från 2012. Då var siffran 20%. Vi ser också att våld är en ganska ovanlig form av händelse, det vanligaste är istället att man utsätts för hot och trakasserier, och det här sker oftast via sociala medier. Totalt sett ser vi att andelen kvinnor och män som uppger att de utsätts är ungefär lika hög.

JOHANNES: Vad är det då för typ av händelser som det handlar om? Anna Frenzel igen.

ANNA: Det vi ser är att majoriteten av händelserna, ungefär 85% av händelserna, handlar om hot och trakasserier av olika slag, oftast via sociala medier men det kan också vara till exempel att det kommer in hotfull e-post, eller till exempel kapade Facebook-konton. Resterande händelser, ungefär 15%, det handlar då om våld, skadegörelse och stöld.

JOHANNES: Hur ser de förtroendevalda på varför de utsätts?

ANNA: Majoriteten av de förtroendevalda som utsätts förknippar händelsen med en särskild politisk fråga som man har jobbat med, och när vi då ställer följdfrågor om vad är det för typ av frågor så handlar det oftast om frågor som rör till exempel integration, flyktingmottagande och rasism.

JOHANNES: Hur ser det då ut för våra riksdagspolitiker? Anna-Karin Johnsson är biträdande säkerhetschef på Riksdagsförvaltningen.

ANNA-KARIN: Riksdagsledamöterna uppger i undersökningen att de upplever sig mer utsatta än övriga förtroendevalda, och det kan ju dels bero på att de faktiskt är heltidspolitiker vilket är en parameter i undersökningen, men också att man är nationella talespersoner i de här frågorna som migration och integration.

JOHANNES: Vad kan man då säga om den typiska gärningspersonen?

ANNA: De flesta förtroendevalda som utsätts uppger att gärningspersonen är en man som de uppskattar vara mellan ungefär 45–64 år. De

bedömer oftast att det handlar om en förargad medborgare eller en rättshaverist. Sedan förekommer det ju även att händelserna är kopplade till till exempel högerextrema och kriminella grupper.

JOHANNES: Det är alltså betydligt vanligare att heltidspolitiker utsätts, och av riksdagsledamöterna i undersökningen hade två av tre blivit utsatta. Just för riksdagen finns också en tydlig säkerhetsapparat när det gäller den här typen av händelser kring ledamöterna. Anna-Karin Johnsson igen:

ANNA-KARIN: Riksdagsförvaltningen har en säkerhetsenhet vars uppdrag är att skydda demokratin, och det innefattar ju både de förtroendevalda, byggnader och besökare men också just demokratin som process. Vi har då en tydlig uppdelning mellan oss och partierna om var ansvarsgränserna går men det bygger också på en nära samverkan mellan de förtroendevalda, partierna, oss, Säkerhetspolisen och Polisen. Rent formellt är ju riksdagsledamöterna en del av den centrala statsledningen och Säkerhetspolisen ansvarar ju för skyddet utav dem, men det är rätt så mycket som kan göras och ska göras innan man hamnar i att det blir Säkerhetspolisens ansvar. Vi ser att det finns några tydliga framgångsfaktorer i vårt arbete och det är till exempel att jobba mycket med proaktiva och kunskapshöjande åtgärder för det ökar både den faktiska och den upplevda tryggheten. Sedan fokuserar vi också mycket på enkla kontaktvägar. Vi har en funktionsbrevlåda som man kan maila till och som läses på kontorstid, där man vet att om man lämnar in sin information här så finns det någon som tar emot det och gör en initial bedömning, och sedan återkopplar vi alltid vad vi har gjort för åtgärder eller vad vi föreslår för åtgärder. Vi har också tjänstemän i beredskap i vår organisation och det är ju en väg in utanför kontorstid, som kan ha ett stort värde eftersom det är sällan som de här sakerna inträffar just under normala arbetstider. Vår ambition i arbetet det är ju att ledamöterna inte ska värdera allvarlighetsgraden själva utan låta oss som jobbar med säkerhet

fokusera på säkerhetsbedömningar så att de som politiker kan fokusera på politiken. Där ser vi just att sådana här tydliga kontaktvägar är en viktig framgångsfaktor.

JOHANNES: Ja, att det finns mycket säkerhet kring landets högsta beslutande församling känns nog självklart för de flesta, men hur ser det ut i resten av landet? SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, har sedan 2015 ett uppdrag att stötta kommuner, landsting och regioner i arbetet med att förebygga och hantera hot och våld, och stödja förtroendevalda som utsätts. Kjell-Åke Eriksson är projektledare på SKL för just det här uppdraget. Han konstaterar att skillnaderna är stora mellan olika kommuner och regioner.

KJELL-ÅKE: Ja, det hänger ihop med att ansvaret inte är tydligt för hur de här tre parterna som ingår i det här arbetet med hot och hat, den enskilda förtroendevalda, de politiska partierna och kommunen. Det är uppdelat på så sätt att i kommunallagen så finns det ett ansvar för ordförande att säkerställa ordningen, egentligen inför sammanträdet. Och därutöver så finns det inget annat. Vi har kommuner som ligger väldigt långt fram med att ha systematik för just det här arbetet till kommuner som nu börjar fundera på att *kanske vi ska ta fram någon riktlinje, någon handlingsplan*, och där säkerställa det delade ansvaret mellan den förtroendevalda, mellan den politiska föreningen, organisationen och kommunen.

ANNA-KARIN: Skyddet runt förtroendevalda skiljer ju sig en del åt mellan de som är kommunalt, regionalt förtroendevalda eller riksdagsledamöter. Det som förenar är att man alltid är förtroendevald. Det finns liksom ingen ledig tid när man kan säga att nu är jag inte förtroendevald, vilket skapar en del problematik. Det finns heller ingen formell arbetsgivare, oavsett om man är riksdagsledamot eller om man är kommunalt förtroendevald. Man är en viktig del av demokratin och utan fungerande folkvalda så kan ju faktiskt inte demokratin fungera. Det som är speciellt för riksdagsledamöterna, det är ju att de har ett heltidsuppdrag, och de är lagstiftade. De är

en del av den centrala statsledningen och omfattas därmed av statsmaktsskyddet. Ansvar för det har ju Säkerhetspolisen, för de kommun- och landstings- och regionpolitiskt förtroendevalda, så är det ju färre som är heltidsarvoderade, men de är ju fler förtroendevalda totalt sett. Och de är inte en del av den centrala statsledningen så Säkerhetspolisen har inte något ansvar för dem över huvud taget, utan där blir det ju ett större ansvar för dels den kommunala- eller landstingsnivån, men också Polisen som organisation.

JOHANNES: Varför har då hot och trakasserier mot förtroendevalda ökat de senaste åren? Användning av sociala medier kan vara en pusselbit, menar Anna Frenzel.

ANNA: Vi ser att den ökade användningen av internet och sociala medier har gjort att det är enklare idag att till exempel hota och trakassera förtroendevalda, och dessutom utan att man behöver stå för det man har gjort eftersom att det är mycket lättare att vara anonym via internet. Förtroendevalda idag förväntas finnas tillgängliga på ett annat sätt än tidigare, till exempel att man gärna ska *twittra* eller liknande. Det här gör ju att de är mycket mer öppna för den här typen av hot och påhopp, att risken för det ökar. Och det kan ju vara väldigt obehagligt eftersom man i många fall inte vet vem som står bakom, och man vet inte vad den personen eller de personerna kan vara kapabla till att göra. I vår undersökning så ser vi också att det förtroendevalda som är mest aktiva på internet och i sociala medier, det är också de som i störst utsträckning uppger att de har blivit utsatta.

KJELL-ÅKE: Många upplever idag som förtroendevald att man till exempel inte vill gå ut på stan på lördag förmiddag och blanda sig med andra människor, eller gå i affären. Man går inte till sin pub som man alltid har gjort för att man inte vill bli påhoppad av kanske den där sakfrågan eller det där beslutet som man skulle ta och så vidare. Så det är många som vittnar omkring just den här olusten när man har

blivit utsatt. En annan del som också tas upp ganska mycket är just det här med hur medierna förmedlar, tidningarna förmedlar, kanske de här svåra besluten eller de här ställningstagandena. Och ibland upplever våra förtroendevalda att de eldar på en opinion som kan bidra just till att öka och förklara varför hot och trakasserier förekommer.

JOHANNES: För att förebygga och hantera de här händelserna behöver de förstås också rapporteras. Men enligt Brås rapport är det bara knappt var femte händelse som har polisanmälts, och nästan hälften, 47%, av händelserna har varken polisanmäls eller rapporterats internt. Skillnaderna är också stora mellan förtroendevalda på olika nivåer när det gäller att polisanmäla och rapportera hot och trakasserier. Så här säger Anna-Karin Johnsson om varför så få anmäler och rapporterar.

ANNA-KARIN: Som politiker har du ju oftast en vision och ambition att påverka samhället och bidra till utvecklingen av detsamma, och där ligger ditt fokus. Sedan händer det saker som brusar runt omkring och man ska fortfarande förändra världen, man ska ha fullmäktigemöten och man ska ha nämndmöte, eller man ska ta en debatt i riksdagens talarstol, och det är där man har sitt fokus och då hinner man kanske inte riktigt med, som man känner, att lägga tid på en polisanmälan eller liknande. Det är därför som det igen är så viktigt att det finns en enkelhet i *vem rapporterar jag till, vem är det jag tar kontakt med, hur vet jag att det tas om hand?* och låter den funktionen i organisationen faktiskt värdera eller rekommendera om en polisanmälan ska göras eller inte. Sedan tror jag också att det är viktigt att förstå varför man ska göra polisanmälan även om det inte leder till fällande dom. Det är viktigt att den rättsförande myndigheten får utreda om ett brott har begåtts eller inte. Även om man inte kan styrka det nu så har det ett värde för den enskilda därför att man kan känna en upprättelse eller en markering av att *jag tar faktiskt inte det här*, och det är

viktigt för att orka ett tag till. Om det inte anmäls så kommer det aldrig att kunna bli lagfört. Det här kanske är en person som söker sig mot fler runt om i landet och efter ett tag så kanske din anmälan faktiskt spelade roll.

ANNA: Vi ser att de som har deltagit i politikernas trygghetsundersökning, av dem så uppger ungefär en tredjedel att man inte har kännedom om huruvida det finns en handlingsplan eller inte, och var fjärde förtroendevald säger också att de inte vet om det finns en säkerhetsansvarig som man kan vända sig till om man har blivit utsatt. Har man inte den kunskapen, då blir det såklart väldigt svårt att rapportera när man inte vet vem man ska vända sig till. Vi ser ju också att de vanligaste skälen till att man inte polisanmäler de händelser som man råkar ut för, de är dels att man inte tror att anmälan kommer att leda fram till någonting, men sedan är det också att man tänker att det är en del av ens uppdrag, det är något man får räkna med.

JOHANNES: Ja, att många inte vet vem de ska vända sig till visar på en grundläggande svårighet – att veta vem som egentligen har det yttersta säkerhetsansvaret. Kjell-Åke Eriksson och Anna-Karin Johnsson reder ut.

KJELL-ÅKE: Utifrån vårt perspektiv när det gäller kommun, landsting och region så är det ju som sagt lite otydligt vem som bär ansvaret för det. Ytterst så är det ju den enskilda förtroendevalda. Det är de politiska partierna som också ska jobba fram då handlingsplaner eller riktlinjer för att ha ett bra och fullgott säkerhetsarbete. I vissa fall, som jag har nämnt tidigare, är det också kommunerna som börjar ta på sig ett mycket större ansvar, men det viktigaste i det här sammanhanget är ju ur vårt perspektiv att kommunerna tar upp den här frågan i de här olika politiska församlingarna och tar en djup och bred omkringning hur vill vi ha ansvarsfördelningen mellan oss? Vem är det som gör vad i både det förebyggande, när det händer och i efterarbetet? Vad gör jag som enskild, hur kan jag

förebygga, och vad jag gör jag när det i så fall inträffar? Vad finns det i mitt parti för ingångar till att få stöd och hjälp och vad är det för något regelverk jag kan följa? Och vad är det kommunen kan göra, eller landstinget eller regionen?

ANNA-KARIN: Situationen för riksdagsledamöterna skiljer ju sig ifrån den för de övriga förtroendevalda runt om i landet genom att de faktiskt omfattas av Säpo:s personskydd och statsmaktsskydd vid behov. Något som är viktigt i det här, vi har ju pratat om polisanmälan flera gånger, och det görs i vårt fall av ledamoten själv. Oftast med stöd av partiet, men det är också för att en del av brotten, till exempel ofredande, så handlar det om att det ska ha nått fram till den som är mottagare. Om jag anmäler det för att jag har läst ett brev som jag upplever innehåller ett ofredande gäller inte det om det inte har nått mottagaren själv. Så därför är det en viktig princip att ledamoten själv anmäler till Polisen.

JOHANNES: Ja, även om det är en demokratisk rättighet för alla att ifrågasätta och debattera politik och beslut, drabbas alltså många förtroendevalda av hat, hot och trakasserier, och även våld. Hur påverkar det de enskilda som drabbas och samhället i stort? Det ska vi prata mer om nu.

Hot, trakasserier och våld mot förtroendevalda är givetvis stora konsekvenser för den som drabbas. Politiker i Brås undersökning vittnar om att det är vanligt att de censurerar sig själva och att det händer att de tvekar inför ett beslut eller en åtgärd konstaterar båda Anna Frenzel och Anna-Karin Johnsson.

ANNA: Många förtroendevalda i Politikernas trygghetsundersökning uppger att de påverkas i sitt uppdrag, till exempel att de backar och avstår från att debattera i sociala medier, eller att man till exempel undviker att uttala sig eller engagera sig i vissa frågor. Av alla tillfrågade i undersökningen så ser vi att ungefär en fjärdedel uppger att de till exempel har tvekat inför ett beslut som de är på

väg att ta eller att man har övervägt att agera på något annat sätt än vad man hade tänkt. Och antingen kan det här bero på att man har varit utsatt, men det kan också bero på en oro över att bli utsatt. Vi ser också att 1,6% av samtliga förtroendevalda uppger att de har lämnat något uppdrag som de har haft på grund av den här antingen då utsattheten eller oron över att utsättas, och vi ser att 2,3% har faktiskt agerat genom att fatta ett annat beslut än vad som från början var tänkt att de skulle fatta.

ANNA-KARIN: Målet med vårt säkerhetsarbete är ju att ledamöter ska kunna säga och göra det de vill på den plats de vill, över tid. Och då kan man ju inte bara ligga på den reaktiva sidan, utan proaktivitet och kunskapshöjande insatser är oerhört viktigt. Som riksdagsledamot är en ganska vanlig återkoppling som vi får att man inte upplever sig lika utsatt som tidigare när man kanske har varit en kommunal eller regional företrädare. Därför att dels åker du till Stockholm där kanske ingen känner igen dig, men också att du är lägre ifrån dem som du fattar beslut om. Här fattar man beslut om hur lagarna ska vara i landet. På den lokala nivån så fattar du beslut om sådant som rör medborgarna mycket närmare och tillämpar lagarna. Det kan vara barnomhändertaganden i Socialnämnden, det kan vara utskänkningstillstånd i Socialnämnden, och det gör ju att de som du då fattar beslut om kanske du möter på ICA, vid fotbollsplanen eller i kyrkan. Du är aldrig fredad ifrån det, den personliga konfrontationen blir så mycket enklare. Så även om många ledamöter upplever sig vara mer utsatta, så är i alla fall min erfarenhet att de inte blir begränsade på samma sätt där för att man har dels vår tydliga dialog och kontaktväg, men också att man faktiskt inte på samma sätt möter dem man fattar beslut om.

JOHANNES: Förutom de personliga följderna för den som utsätts, har den här typen av händelser också konsekvenser för samhället och demokratin – dels direkt, genom att förtroendevalda hoppar av uppdrag, blir passiva eller väljer att agera utifrån hot och

påtryckningar, dels indirekt genom att det blir svårare att rekrytera personer till politiska uppdrag och fullmäktigeförsamlingar. Så här säger Kjell-Åke Eriksson på SKL:

KJELL-ÅKE:

Ja, jag håller med om den beskrivningen omkring och många av våra förtroendevalda vittnar omkring just det här, till exempel nu inför att man ska plocka fram intresserade till nya uppdrag till våra listor, på deras listor, så har man vissa svårigheter att få människor att ställa upp. Vad innebär det här för vår demokrati, och vad innebär det här för vårt samhälle?

Just det här att bli förtroendevald i vårt demokratiska system är ju ett av de finaste uppdragen vi kan ha. Att ta ansvar för att bygga lokalsamhället, att prioritera, att föra det framåt, och göra så bra välfärd för våra medborgare som möjligt. Om det hotas i form av att du inte vågar ta beslut, att du inte vågar ställa upp eller du avsäger dig... Ja, vad är det då för demokratiskt system som vi får?

JOHANNES:

Var fjärde förtroendevald har alltså utsatts för hot, trakasserier eller våld under 2016, men bara var femte händelse polisanmäls. Vad kan man då göra för att förebygga och hantera den här typen av händelser? Ja, det finns exempel och inspiration att hämta från några kommuner och regioner som har arbetat systematiskt med hot, trakasserier och våld mot förtroendevalda.

Att förtroendevalda utsätts är i förlängningen ett hot också mot demokratin. Men hur ska man komma åt problemet? Minska hoten och vända utvecklingen? Och hur kan man stödja förtroendevalda som utsätts?

ANNA-KARIN:

Jag tror att det här proaktiva resonemanget som vi har pratat om, att man ska öka kunskapen, både om varför hotar någon, vad brukar hända när någon har hotat eller hatat, och vilka steg ska jag nu ta eller vilka steg tar någon annan för omsorg om mig. Det gör att man blir mindre påverkad för att man faktiskt förstår och upplever en kontroll, och tar kontroll över situationen på ett annat

sätt. Så kunskapshöjande åtgärder, proaktivt, tror jag är absolut centralt, och sedan det här att utreda kommunikationsvägarna. Vem berättar jag för? Vad gör den personen då? När blir det mer rätt än fel? Det viktiga är att man inte bär det själv och tror att det ska lösa sig av sig självt, för det gör sällan det.

ANNA: Från Brås håll så ser vi ju att det är svårt att synliggöra den här typen av händelser mot förtroendevalda, eftersom det inte går att hitta dem i den vanliga kriminalstatistiken. Så en väg att gå skulle kunna vara att Polisen inför någon form av markering i polisanmälningar som riktar sig mot förtroendevalda. Och en annan sak skulle vara att Polisen jobbar mer med att tydliggöra gärningspersonernas motiv i de här anmälningarna också. Sedan är strafflagstiftning en annan aktuell fråga.

JOHANNES: Men oavsett lagar och straff behöver våra beslutande församlingar kunna förebygga och hantera den utsatthet som förtroendevalda möter eller riskerar att möta. Vissa typer av händelser som efterfrågas i Brås undersökning är inte brott i lagens mening. Kjell-Åke Eriksson berättar mer om SKL:s arbete för att stödja förtroendevalda och de organisationer de arbetar i.

KJELL-ÅKE: Vi har under 2016 och 2017 jobbat ganska intensivt med våra medlemmar omkring att försöka öka kunskapen omkring detta med hot och hat, och också jobba mer förebyggande så att det inte uppstår, och också hur man ska hantera när det uppstår. Vi har under året genomfört fullmäktigutbildningar som vi kallar det, ett erbjudande till alla kommuner och under året har vi nu träffat 96 kommuner med drygt 4000 politiker för att diskutera och reflektera just över den här frågan omkring hot och hat och trakasserier.

JOHANNES: Några kommuner, landsting och regioner som har arbetat systematiskt tillsammans med SKL för att ta fram konkreta verktyg är Västerbottens Läns Landsting, Region Norrbotten och

kommunerna Filipstad, Nybro, Sollefteå och Uppsala. Vad kan andra lära sig av dem? Kjell-Åke Eriksson igen:

KJELL-ÅKE:

Man kan lära sig ganska mycket, både om arbetssätt, hur man har tagit fram till exempel de här handlingsplanerna och riktlinjerna. Man får lära sig hur man kan kartlägga, hur upplever man lokalt idag hot och trakasserier? Man kan ta till sig och få kunskap omkring hur man kan bygga upp verktyg och metoder för hur vi ska jobba med de här frågorna. Uppsala till exempel har en verktygslåda som de använder sig av, där man ger vägledning om det uppkommer och hur man ska förhålla sig, det stöd man kan förvänta sig, och också om utvecklingen och om hur man ska följa upp och de här bitarna. Sollefteå har en Youtube-film som ni kan klicka in på och där får ni hela deras process hur de har lagt upp den, och den är jättebra vägledning till hur vi kan lägga upp själva i vår kommun om vi inte riktigt är där framme, den här processen, och få stöd och hjälp.

ANNA:

Så flera konkreta tips som förtroendevalda kan ta till sig när det gäller hur man agerar i sociala medier. Ett tips det är ju att om man ska ut på ett besök någonstans, att man inte berättar om det här besöket innan man åker dit, utan att man efter besöket – då kan man lägga ut till exempel ett inlägg på Facebook där man berättar vad man har gjort för att få fram sitt politiska budskap. Ett annat tips är ju också att man inte använder platstjänster i till exempel sociala medier, och att man alltså inte checkar in på platser som man besöker ofta. Ett tredje tips kan också vara att man tänker på att man faktiskt kan välja vilka personer som ska få se ens inlägg som man gör, till exempel på Facebook. Att alla ens inlägg behöver man inte göra tillgängliga för allmänheten. Och just när det gäller till exempel Facebook så kan man ju också tänka på om man kanske ska ha två olika profiler, att man har en profil som är mer öppen, där man är mer offentlig, den offentliga personen, och att man kan ha en annan profil som är enbart för det privata bruket.

JOHANNES: Hot, trakasserier och våld riskerar att skapa en ond spiral, där politiker fjärrar sig från medborgarna och där man kanske stryper möjligheten till dialog, men i många fall kanske medborgare hotar och trakasserar för att de upplever att de saknar möjlighet att påverka. En väg till att minska utsattheten kan istället vara att utveckla kontaktvägar och bjuda in medborgare till mer dialog, menar Kjell-Åke Eriksson.

KJELL-ÅKE: Vi har under nästintill tio år jobbat med att stödja våra medlemmar med att utveckla medborgardialog som en del i styrningen, och vi ser ju väldigt goda exempel på just det här att om vi möjliggör deltagande från våra medborgare in i viktiga beslut, in i viktiga framtidsfrågor och så vidare, så finns det både kunskap och större förståelse för de vägar som de förtroendevalda måste ta, och de avvägningar som man måste göra i sin kommun. Och det finns ju också den ingången till att här kan man ju föra samtal genom att möta i olika former, i dialog, så får man ju både kunskap men också att reflektera över sådana saker som medborgare kanske går och funderar över. Mötet skapar ju då möjligheten till att kunna vara med och påverka, sedan är det ju ändå de förtroendevalda som slutgiltigt fattar de här besluten. Men ingången är ju att möjliggöra mer samtal mellan våra förtroendevalda och våra medborgare i viktiga frågor inför viktiga beslut.

ANNA-KARIN: Kunskapshöjande åtgärder har vi ju pratat om flera gånger nu och inför valet finns det ju rätt så mycket att göra på den sidan. Säkerhetspolisen har redan nu tagit fram en checklista för hur man ordnar säkrare öppna möten, och det är ju för att man ser från deras sida att det är så otroligt viktigt att man just kan ha de här torgmötena, dialogerna, medborgarna som man kan möta på ett tryggt och säkert sätt. Sådant som de tar upp då i den här checklistan det är bland annat vart står man, hur skapar man en yta framför och runt en så att man känner sig trygg, hur gör man för att få en fri rygg? Var har jag reträttplats ifall något skulle inträffa, var

parkerar jag mitt fordon, ta med en vän. Det är den bästa säkerhetshöjande åtgärden någonsin. En annan person som kan gå emellan om någon ger uttryck på ett sätt som jag tycker är obehagligt för då blir det mindre provocerande ifall någon annan går emellan och säger *ursäkta mig, nu måste vi gå vidare*, än om man själv ska avbryta och säga *nu vill inte jag prata med dig mer*. Det blir väldigt abrupt och oftast accelerera det istället då. Och många gånger handlar ju det här om vanligt sunt förnuft, liksom att man har en mental beredskap för att jag är här för att föra ett demokratiskt och bra samtal, oavsett om det blir dörrknackning eller torgmöte, men om någonting skulle hända, vad gör jag då? Och har man bara tänkt den tanken så gör det skillnad om situationen skulle uppstå, eller faktiskt kanske inte ens uppstår därför att du agerar på ett mer tryggt sätt för att du är förberedd.

JOHANNES: Brås forskning visar också att incidenter mot förtroendevalda ökar under ett valår, som vi nu har framför oss. Hur förbereder sig våra beslutande organ för det?

KJELL-ÅKE: Vi från SKL har i vår planering ett fortsatt utbildningserbjudande till alla våra förtroendevalda runtomkring i våra kommuner, landsting och regioner. Vi har ju som sagt var mött ungefär 100 kommuner nu men det finns då ytterligare 190 kvar, och några regioner också, att erbjuda den här utbildningen, att få fundera och reflektera över just trygghet och säkerhet och särskilt då inför valet nu. Vi behöver också mer kunskap omkring varför det uppstår, och om vad är det som det uppstår så att säga hot och trakasserier. Vi kommer att djupdyka i, och följa vissa händelser och *case*, för att utifrån det få mer kunskap omkring hur vi kan hjälpa våra förtroendevalda omkring att bättre förebygga och kunna utveckla det här arbetet. Sedan ska vi också jobba än mer med riskanalysen. Alltså att fundera och reflektera över vad är det för risker som finns i mötet med din medborgare, eller till att vi ordnar

sammankomster eller någonting annat, att man tänker efter före lite grann, och får hjälp till en sådan riskanalys.

ANNA-KARIN: Inför valåret så har det redan nu skett väldigt mycket arbete inom riksdagsförvaltningen och partierna, och i samverkan med både Säkerhetspolisen och Polisen, för att hitta kontaktytor, reda ut eventuella oklarheter, vad är det för ansvarsförhållanden som gäller. Sedan gör vi inte om speciellt mycket, utan vi har ju en etablerad struktur för utbildning, för kontaktvägar, och det vi kommer betona det är vikten av att göra det mer och oftare. För då kan det ju spela roll för dimensionering utav skyddet, för nästa skyddsperson som kommer till samma plats eller typ av arrangemang i den delen av landet eller någon annan del av landet. Sedan finns det en bok som heter *Personlig säkerhet* som Säkerhetspolisen har tagit fram – det handlar om just de här medvetna valen och att vi börjar titta mer på avvikelser än på faktiska brutala händelser, för att det här tidiga, *early warning*, men också på obehagsnivån, gör ju att om vi börjar hantera det så kommer ju påverkan vara mindre för de här som säger att de avstår från att fatta beslut eller engagera sig. Så att vi försöker flytta gränsen åt det hållet för att få ett bra demokratiskt samtal och en möjlighet till en bra valrörelse.

JOHANNES: Hot, trakasserier och våld mot förtroendevalda är i förlängningen ett hot mot demokratin och vårt öppna samhälle. För att förebygga sådana händelser och för att förbättra säkerheten och stödet för de som utsätts, behövs en större medvetenhet om problemet och hur man kan förebygga och hantera det på ett bättre sätt. Bland annat genom SKL:s hjälp, eller med inspiration från kommuner och regioner som aktivt jobbat med frågan. Läs gärna mer på SKL:s hemsida, skl.se, i Brås rapport *Politikernas trygghetsundersökning 2017* och handboken *Att förhindra och hantera incidenter mot förtroendevalda*.

Du hörde Anna Frenzel, utredare på Brå, Anna-Karin Johnsson, biträdande säkerhetschef på Riksdagsförvaltningen, och Kjell-Åke Eriksson, SKL:s projektledare kring hot och hat mot förtroendevalda. Och jag, jag heter Johannes Rosenberg. Dela gärna podden i sociala medier. *Snacka om brott* produceras av Copyfabriken. Tack för att du lyssnade. Vi hörs igen.